

Lithoijen.

Den 27sten Augustus 1898 bezocht ik deze gemeente; ik reed er van het Station Oef heen; over Lith, Kessel, Ibaar en Alen en Empel reed ik naar den Boschkring.

Alen had er heel weinig werk gemaakt van mijne ontvangst; hier en daar een vlag, en een beetje groen aan het raadhuis. De leden van den gemeenteraad waren allen op het raadhuis om mij te ontvangen, uitgezonderd het raads lid Dijkhoff, van wien men mij zeide, dat hij ziek was.

Op mijne audiëntie verscheen de pastoor, weer een „wit heer“ van de Abdij van Berne (Heeswijk); ik vernam van hem, dat gezegde abdij op negen dorpjes de parochies bezet. Veel nieuws hoorde ik verder niet van hem. —

Daarna kwam van Teeffelen, het oud-lid der provinciale Staten, ontvanger van Lithoijen, voorzitter van het waterschap „het Hoog Stemaal“. Hij vertelde mij, dat hij zijn invloed had aangewend bij de leden van den gemeenteraad, om ongunstig te adviseeren op het voorstel, om de jaarsweden van burgemeester en secretaris te verhoogen krachtens de wet van 1897. G. S. stonden zich niet aan dat ongunstig advies en verhoogden de jaarsweden soch.

Ik zat vervolgens met de leden van den gemeenteraad over alles en nog wat te praten. Voor zooverre zij zich uitspraken waren zij allen van oordeel, dat veldwachter Verhagen goed zijn plicht deed; als ik hun advies zou volgen, dan zou ik Verhagen niet moeten ontslaan.

Hij schenen niet geneegen, om, bij ontslag van Verhagen, dezen eenigzins te demoen te komen, door hem bijv. gemeentebode te maken, of door hem bijv. een klein pensioen toe te leggen. Zij vreesden, dat zij op die wijze de gemeentebegroeting zouden bezwaren, er dat zij zelfs niet mochten doen, omdat de gemeentefinancien dergelijke uitgaven niet toelieten.

Ook met van Teeffelen had ik over het lot van den veldwachter, na diens eventueel ontslag, gesproken; het kwam mij voor, dat hij er welooren naar had, dat de veldwachter een klein pensioen van bijv. honderd gulden uit de gemeentekas zou krijgen.

Lithoijen.

Het was opvallend, zoo beleefd als het volk was; zoo als een ieder uitliep toen ik passeerde, zoo beleefd en eerbiedig als ieder groette.

Administratiën vanden ontvanger. De rechten wegens verichtingen van den ambtenaar van den burgerlijken stand over 1898 waren nog niet verantwoord. - Eenmin pensioensbijdrage over het eerste halfjaar, van de on-
derwijzers. Deze worden na het einde des jaars inge-
houden.

Vergrueningrecht was door één kastelein eerst in twee betaald.

Administratie der secretarie. De notulen van B. en W.

worden niet geregeld gehouden. - Niet alle volgens de wet gevorderde schutterijregisters waren aanwezig. -

De inkuartieringslijsten worden niet geregeld her-
zien. - Verhuizingen binnen de gemeente worden niet

in de bevolkingsregisters bijgewerkt, terwijl er bij
het register ook geen huizenklapper is, waarin dat

geschiedt. - Duplicaatgehuigenschriften van woon-
plaatsverandering worden soms teruggezonden als be-

richteren van vestiging.

Den 14 juni 1902 kwam ik weer in de gemeente. Ik reed
van B. en W. naar Nuland naar Oef, waar ik ontbeek bij de Bruggen,

van daar naar Lithoijen, naar Kith, en terug naar Oef,
alwaar ik den trein nam naar den Harst. -

Op mijn eendientie verscheen van Teeffelen, de Voorzitter van
het Watergemaal. Met correspondentie van zijn waterschap met

den polder van der Eijgen bleef ik huren bij mij, dat Watergemaal
niet onwillig was geweest om bij te dragen in de kosten

van verlegging van den behoudijde om op die wijze te kunnen
komen tot verbrediging van de zilverlag metering, - maar dat

de Polder van der Eijgen de grondslagen van zijn voorstel
geheel had veranderd, toen uit de plannen van den opzichter

van Graen bleek, dat de Ingenieur van Zeeuw zich met de oors-
pronkelijke plannen trinslendaal had. - Trouw, volgens

het oorspronkelijke voorstel van den polder v. d. Eijgen, Zeeuwgemaal
betalen het verschil tussen de kosten van het verhoogen, en

die van het verleggen van den behoudijde, - (± f. 21.000)
in 1896 wilde v. d. Eijgen, dat Watergemaal den behoudijde

Lithoijen.

zou verleggen, terwijl v. d. Eijgen daarin eene subsidie zou
geven van ± f. 24.000. -

Behalve dat Watergemaal het werk zou moeten uitvoeren in plaats
van v. d. Eijgen, zou deze regeling volgens het besluit van den op-
zichter Graen, aan het Watergemaal ± f. 20.000 meer gekost
hebben, dan volgens de oorspronkelijke plannen van Zeeuw. -

Naog eene grieplust v. Teeffelen tegen den polder v. d. Eijgen:
ambtelijk v. d. Eijgen die polder, gezamenlijk met den polder van

Empelen alhier een stoomgemaal, daardoor verbeterde de
waterstaatstoestand van de gronden, in die waterschappen gelegen;

ze werden bevoerd met renten en aflossing van de schuld,
voor het stoomgemaal gemaakt (± 4 ton); maar ze worden

dientengevolge veel lager aangestegen in de kubieren van het
lyvoet waterschap. Terwijl Watergemaal f. - per kl. A. betaald,

maakt v. d. Eijgen zelf f. 50 per kl. A. betalen, dankt het stoom-
gemaal wordt er echter slechts f. 60 voor het lyvoet waterschap

geheven. - Elk gewoely daarvan is, dat de overige
gronden in het lyvoet waterschap gezamenlijk betalen,

want het de Polder v. d. Eijgen te weinig betaalt. -

Bij verhuizingen wordt er vaak weinig gesproken,
met hier of jener schijnt er echter niet te worden geverst. -

Veelgeer veel last van nachtelijke stroopersijen; inden laatste
tijd veel minder, vermoedelijk door dat de marechaussee

in de Oef aanzienlijk versterkt zijn.

De gemeente heeft nog al eenige bezittingen.
jaarlijks publiek verpacht, door Notaris Beijerinck de Kith.

het land aan een de boeren en daarmee te bedienen, het wei-
land om in te charven.

Voor de wegen wordt alhier spint gebruikt; kost van f. 90
tot f. 2.05 de kl. vrij op de weel, op de wal gemeten; kost ^{van} 3 uur

aan de weel. Kost van f. 40 van oprijden op de weel. -
Voor waerp. allen vooral f. 100 maasland gebruikt, tot f. 50

de kl. 3, eveneens op de wal gemeten.

Men heeft op de opening van den Maasmond, dan kan
(naakt) uit de drie ten de behoudijde metering verbreed worden.

v. Teeffelen daakt, dat er ± f. 10.000 meer noodig zijn zou,
Gemeente doet voor Kith, Lithoijen en Men is de weel weel
na; van ambtelijken en gemeentelijken samen zal hij f. 2000. -
wast inkomen hebben. Men raakt hun zeer

Loithoijen.

Ik deed een beroep op van Teeffelen, dat hij ook den burgemeester zou steunen. v. T. antwoorde, dat hij niks niet kon doen; daar was van Meemijk de man niet na. Hij had tegen den burgemeester zeer vele grieven; hem tegenmerken wilde hij niet; maar hem steunen, neen, dat kon hij niet!

Den 7^{den} April 1906 kwam ik weer in Loithoijen; ik reed er van uit Osfeen; berocht vervolgens Likh; en keerde toen per rijtuig naar Osfering, alwaar ik den trein naar den Bosch nam.

Ik verleende audiëntie aan H. Bekker, die onderstaand kwam vragen omdat zijn zoon onder dienst was; de burgemeester had hem niet geholpen. —

Waarom ontving ik den Voorzitter van het Waterschap het blooy Zemaal, den heer J. H. van Exp; ik liet me door hem uitlezen welke werken zullen gemaakt worden door het Grooth Waterschap uit de drie ton, welke daarvoor beschikbaar zijn: de Blaauwe sleis te Spwande krijgt meer doorlaatsvermogen, door dat er een duiker van rechte diameter naast gelegd zal worden; die duiker komt tenminste dieper te liggen dan de slaoptrempel van de Blaauwe sleis. De Zertloop, die hering zal zeer belangrijke verbeterd worden; van de Blaauwe sleis tot de Kersfokt lukt wordt de bodembreedte gebracht op 15 el; van daar tot de Likhoyen, schie lukt 12 el; van daar tot het einde van de Zertloop, hering bij het „gat vanden dam“ of 11 el.

Om de Slooygraaf in verbinding te brengen met de Zertloop, hering zal bij het „gat vanden dam“ een grote duiker wederst gebouwd. —

Om de Slooygraaf wederst in orde gebracht: bij het „gat vanden dam“ krijgt zij een bodembreedte van 4.5 el, welke bodembreedte langzaam smaller wordt, en aan de Meerbaasde naar 3 el ter bedraagt.

Beogen, boeren, bleekeren lossen hun water langs de Teeffelsche weering door de Teeffelsche sleis op de Maas, die watergang wordt ook verbeterd in orde gebracht. Opdat men ook daar het water zal kunnen kwijt raken, zelfs dan, wanneer men om de hooge waterstand op de

Loithoijen.

Maas niet door de Teeffelsche sleis kan lossen, wordt er in de Meerbaas een steiler gleyd, waardoor men het water uit de Teeffelsche weering op de Slooygraaf zal kunnen brengen.

Opdat ook de polder's thonds van Karsenstein zijn water kan kunnen lossen, wanneer de Maas te hoog laag is om daarop te loopen, wordt er ~~ook~~ in den Spwanendijk een bleiker gemaakt, waardoor het water, indien noodig, kan gebracht worden op de Teeffelsche weering.

Dit alles betreft de Oberdrijde van de Zertloop Weering. Voor wat de Zelddrijde van de Zertloop Weering betreft voor de daar gelegde gronden zullen de volgende werken gemaakt worden:

De kleine polder „het Bedveld“ zal vermoedelijk een inlaatsleijde bouwen; — de polders Lijpel en Meerwijk, en vander Eygen zullen gezamenlijk te Spwande een irrigatiesleis bouwen; — de dijke bespelen de Zertloop weering en de polders Lijpel en Meerwijk en v. d. Eygen wordt ook herwaarts verlegd, ten einde ruimte te krijgen om de Zertloop weering te verbreeden. — Volgens den wensch van de betrokken polderbesturen krijgt die dijk aan de binnensijde een zeer flauwe helling, n. l. 6 op 1; omdat de verbredening van de Zertloop Weering en de verlegging van die dijk voor verbetering vanden polder „het blooy Zemaal“ zal geschieden. Het v. d. Eygen aan het blooy Zemaal f 5000 betalen, voor de extra verzwaren van zijn dijk (6 op 1) door het blooy Zemaal. —

Ten behoeve van den polder van het blooy Zemaal zullen uit die drie ton geen extra werken gemaakt worden.

De bovengenaemde werken zijn geraamd op f 377.000. Van de drie ton is nog ± f 286.000 beschikbaar, omdat de Seeldam daaruit reeds werd besteld. Het ontbrekende zal pondspandsgewijze over de betrokken polders en waterschappen worden ontgeloogen.

De over de verlegging van den Maasmond is de w. herstand van de Blaauwe sleis met ± 70 c. el. verlaagd.

Tot zoover de mededeelingen van den Voorzitter van het blooy Zemaal.

Lithoijen.

Den 15 April 1910 kwam ik weer in Lithoijen. Van het station Osf reed ik er heen; ik berocht daarna Luth en Alen, en liet mij van daar weer terugbrengen naar Osf, waar ik den trein naar den Bosch nam.

De Voorzitter van het Gemaal, J. H. van Erp, is thans wethouder van Lithoijen; de verschillende byzondere werken door het Groot Waterschap tot stand te brengen, zijn thans in hoofdzaak gereed. Dit jaar maekt de verbetering van de Klooi-graaf en van de Teeffelsche watering nog vorderen ter hand genomen. Is de Klooi-graaf gereed, dan zijn de bovendorpen van waterlast bevrijd, want ook in den Hamerspaelschen dam kwam de sluik gereed, ~~zoodat~~ De verschillende werken, die werden aangevoerd om deze geheele streek van waterlast te bevrijden, zijn ^{de} de volgende

A ten Noorden van de IJertloops Watering

Een duiker met 6 kokers naast de Blaauwe sluis te gewande verbredening van de IJertloops Watering:

- van de Blaauwe sluis tot de Keeselsche lent tot 15 el. bodembreedte
- van de Keeselsche lent tot de Lithoijensche lent tot 12 el. bodembreedte
- van de Lithoijensche lent tot het gat van den Dam tot 9 el. ..

Groote duiker bij het gat van den Dam; daardoor wordt de Klooi-graaf in verbinding gebracht met — en los op de IJertloops watering

Verbetering van de Klooi-graaf tot van 1/2 el. bodembreedte bij gat van den Dam tot 3 el. bodembreedte bij de Meerkaede.

Groote duiker in de Meerkaede, om het water van de Teeffelsche watering op de Klooi-graaf te brengen.

Verbetering van de Teeffelsche watering.

Groote duiker in den Groenen dijke, om het water van de Groot Watering op de Teeffelsche watering te kunnen brengen.

Duiker in den Hamerspaelschen dam, om het water uit het bovenland van Haverstein op de Groot Watering te kunnen brengen.

De Beeldam.

B ten Zuiden van de IJertloops watering
Irrigatie sluis te gewande van de polders Impel en Meerwijk en van der Eppen

Lithoijen.

Verlegging van den Scherddijke, om de IJertloops watering te kunnen verbreden.

Zoowel de dijke ten Noorden, als die ten Zuiden van de IJertloops Watering heet „Scherddijke“; ik weet niet, welke van de twee verlegt werd, maar men, dat het die van den polder van der Eppen was.

Als nu alle byzondere werken klaar zijn, hoapt van Erp, dat de Beerse Maas dan zal gestaten worden; hij zoude dan gaarne een groote irrigatie sluis zien bouwen in dien bovendorpenmond der Maas, en die stellen onder beheer van het bestuur van het Gemeen op te richten waterschap „de IJertloops Watering“; dan kreeg men het water geheel in de maekt; kon men zoowel water inlaten als men wilde, het zoo lang vast houden als men wilde; en het weer laten wegzloopen als men wilde.

Volgens van Erp maekten er eigenlijk twee irrigatie sluiszen gebouwd worden in den Maas bandijke, een te Lithoijen en een ^{aan het land van Haverstein} Hooger op. — hierover dan die twee kleine sluiszen te bouwen zou hij liever eene groote sluis in den bovendorpenmond van de Beers Maas tot stand komen, en den bovendorpen dan tevens sluisen.

In verband met den abnormaal hoogen waterstand gedurende den afgelopen winter, waardoor winterboeren een verloren gong en schade geleden werd, vroeg gemeente bestuur hulp aan de Waterstaats Commissie te Amsterdam. Ik vroeg de Heeren, wat er doen wel gebouwd was, dat naar hun oordeel het verlenen van dien steun kon wellicht want, dat, zoolang de Beerse Maas er zou zijn, men van tijd tot tijd kans had op hooge waterstanden; er waren echter geen dijkebreuken gevallen; er waren geen stormvloedent gemest, er waren geen huizen ingestort, er was niets byzonders gebeurd; er was vooral schade aan bouwland, maar dat had men weiland moeten laten; het scheuren van het weiland was seit den aard der zaak voor de menschen een groote risico, die zij zelf moesten dragen. — van Erp antwoordde mij daarop dat de ^{verschillende} afgevaardigden in den Bosch zoo lang gewachten hadden onder de byzondere werken; dat daardoor die

Lithoijen.

werken, met name de deuring van den Beersse Maas, nog geen feit waren geworden; en dat dienensvolgens de overde bodders langs de Maas thans de deuf e van de historie waren. — Eenigen anderen grond wist men hier niet aan te geven. —

Burgemeester van Nleeswijk geeft den indruk, dat hij slaapt; welthouder hieffkens ~~de~~ den mond niet open.

Er is geen staat van exploitatie van gemeentelijke bezittingen; burgemeester zal zorgen, dat er keene komt.

Den 22 Juni 1915 kwam ik weer in Lithoijen; tevoren had ik Nuland bezocht.

Welthouder van Erp is overleden; als Voorzitter van het Hoog Nlemaal werd hij vervangen door van Osf uit Lithoijen; — als welthouder van Lithoijen door Gavers, een ongehuwde boer, die met de admint. bratte van vast of had nog al wat geld schijnt te verdienen.

Welthouder Hieffkens is 85 jr oud; hij zeevee in y. halen. —

Men is zeer dankbaar voor de Maasbrand werken; zij zijn van groot nut. Men zou wenschen, dat de bodders, inwend van de Beersse Maas nog wat werd opgehaagd; 40 à 50 c. d.; wanneer men dat kan gedaan krijgen, dan had men niets meer te wenschen. —

Van bouwland maakt men meer weiland; er is veel vee; eigenlijk te veel. Om het hoailand wordt ge.. vrachten; het is waast niet te betalen. —

Het water, dat swinters komt, hindert niet, als het maar komt is; ook niet aan het bouwland, zelfs als het koren een maand onder water staat; — maar als er in het voorjaar water komt, als het betrekkelijk warm is, dan is datzelfde koren in een pr. dagen weg!

In 1914 gingen 1000 hl. d. aardappels naar Duitsland; ~~van~~ zwarte besen werd voor f 4000. afgeleverd.

De oudste roeijen een drietal menschen mijne bemiddeling om een vergoeding te krijgen voor hunne kostwinners, die gepublisist zijn; bij

Lithoijen.

den burgemeester sterke aangehouden hunne venschen en stier te ontfraachen, en zoo mogelijk ik te willigen; het duurt zoo lang!

Menschen wonen meestal op hem eigen; uitruwende eigenaren zijn o. a.

V. Bieuhoven (Arnhem) 60 hl. A.

Vos (Nleesch) 25 hl. A.

Freijlinck 15 hl. A.

A. J. A. van Lanschat 10 hl. A.

Edward van de Horrel 11 hl. A.

Maragraff 8 hl. A.

Bape 6 hl. A. (Gavers admint. haker)

De welvaart in Lithoijen is ~~redelijk~~; 20 menschen trekken volgens de rentelwet; daardoor is de zorg van het armbestuur zeer verlicht.

Industrie te Osf gaachged; daardoor geen ^{meer} last van diefstallen en nachtelijke strooptochten. Daar er een rijswelwachter geplaatst werd in Lithoijen. vol veel geholpen.

Den 14 Juli 1919 bezocht ik per auto van uit den Bosch de gemeenten Lithoijen, Lithoijen en Nistelroode. Ook hier wordt er sterk naar verklemd, dat de win berluiting van de Beersse Maas te Lypave op 10. 80 + N. A. D. gebracht wordt. Er wordt geen bouwland meer in weiland omgelept; het beetje bouwland, dat er nog is, moet noodzakelijk boddegen gerief van de menschen blijven.

Men ziet hier de boerens van de boeren denken in; ~~van~~ ze hebben veel geld verdiend; maar als ze nu met Kerst mis moeten betalen, zullen ze een slechte rekening blijven gemaakt te hebben. — Om een van te bieden van 1 Mei tot 1 November maet f 250 tot f 260 betaald; de boer liep terug van f 11. 20 tot f 2. 80 de h. g.; de melk van f 0. 15 tot f 0. 16. N even dien heerscht het mond en klamwazer in hevige mate. — Van de waarde van het ve is op het moment 1/3 af. —

Lithoijen.

Ook hier zijn te weinig woningen. Menschen, die wil-
len bouwen, moeten wachten, tot dat er eens een wo-
ning open komt.

Wethouder Siephens werd uit den Raad geverdicht:
blijbaar zeer heijer zijn zin.

Door een ~~st~~ stiel van Hollandsch ras (zwart bont)
werd jaarne f1000 betaald; gemeente subsidieert
met f150.

Lithoijen heeft geen hoofdelijken onslag, niettegenstaande
de distributie; ± 18 H. H. & duw, wei- en hooiland
bracht in 1910 f7206. op.

Den 25 April 1923 bezoekt ik Lithoijen, Lith en
Lijffers.

Van Wethouder Bloegmakers kreeg ik een bijzonder
goeden indruk. liet hem onderhouden ik mij twee
uur lang; wethouder Ottingo deed zijn mond niet
open; de burgemeester zeide niet veel.

Geen woning gebrek: er staan eenpr woningen ledig.
Alle Raadsleden werden herkozen.

De ondernijns wet 1920 ruinst de gemeente; voor
schoolbouw f50.000 geleend.

Distributie kostte f7000; secretaris v.d. Schans
heeft dat bijzonder goed gedaan, en kreeg deswege
eene dankbetuiging van den Raad.

De Keerse dijk doet, wanneer de afsluitdijk
in den Benedenmond het hoort, aan de gemeente
geen kwaad meer.

Geen electriciteit deuren nemen; heb was te
druer!

Geene bijzondere werkloosheid. Scenen f2. —
traeger ging een groote plaeg werkvolk in de Seel
werken; thans niet meer. Naar het schijnt, is daar
geen voldoende werk meer.

Veel genot van drie autobussen: een naar Oef,
een langs Lith en over den dijk naar den Bosch,
en een van Blaren, over Lith, Lithoijen en Oef
naar den Bosch.

Lithoijen

In de goede jaren hebben de boeren in Lithoijen geen
goede zaken gemaakt: de landhuuren — veel wel- en
beoiland — waren veel te hoog. — De menschen zijn
op het moment minder welvarend, dan toen die zooge-
noemde goede jaren begonnen. —